

Pred sezono prometa s sadjem in zelenjavo

Zaradi naše zaostale proizvodnje, ki komaj dosega predvojni raven, je zelo važno, čim bolj obsežno zajeti vse tržne presežke ter jih pravočasno in enakomerno pošiljati na tržišče, ker od tega ni odvisna samo boljša ali slabša preskrba potrošnikov, marveč tudi nadaljnja proizvodnja, za katero so prodani tržni presežki zelo velik činitelj. Odkup tržnih presežkov kmetijskih pridelkov je v veliki meri odvisen od konkretnih organizacijskih ukrepov. Lani so uporabljali take organizacijske ukrepe, ki naj bi prispevali k intenzivnejšemu in uspešnejšemu prometu kmetijskih pridelkov in k boljši ter enakomerni preskrbi potrošnikov.

Znano je, da so bili največja ovira pri urejevanju tržišča kmetijskih pridelkov nakupovalci, ki so s svojim nastopom na tržišču povzročili razne motnje in zlasti psihološko pretiranega povpraševanja. Ta problem so lani končno opazili in rešili s sklepom o prenosu odkupnih poslov na kmetijske zadruge. S prenosom odkupa na zadruge so te postale važen činitelj v proizvodnji in v prometu kmetijskih pridelkov. Od komercialne sposobnosti zadrug bo v prihodnje v precejšnji meri odvisen promet kmetijskih pridelkov.

Ker smo že stopili v sezono odkupa sadja in zelenjave, je trenutno dokaj važno to, ali so kmetijske zadruge sposobne opravljati ta posel, ki je zelo pomemben za pravilno preskrbovanje potrošnikov z živili. Znano je, da si trgovinska mreža vedno prizadeva poslovati s temi, sicer hitro kvarljivimi pridelki, to pa velja deloma tudi za zadruge. Vendarle moramo dejati, da je s temi artikli pretežno poslovala mreža občedružbenega sektorja, registrirana kot trgovina teh pridelkov, medtem ko se večina kmetijskih zadrug ni hotela ukvarjati s prometom zelenjave in sadja. Do neke mere je to tudi razumljivo, saj so zadrugam manjkali nekateri neogibni prvi pogoji za tako poslovanje, kakor so na primer skladišča, prevozna sredstva, ambalaža itd.

Sedaj prehaja na zadruge tudi odkup teh pridelkov. To bo povoljno vplivalo na proizvodnjo in na preskrbovanje potrošniških krajev. Zato se bodo zadruge v izvajanju omenjenih organizacijskih sprememb, ki že potekajo, morale brezpogojno usmeriti in usposobiti za promet z zelenjavo in sadjem. Čeprav v tem pogledu še ni nepovoljnih znakov, moramo že sedaj opozoriti na določene probleme, da bi se lahko pravočasno izognili morebitnim motnjam na tržišču teh pridelkov.

Nepotrebna koncentracija podjetij

Pomembne spremembe je lani doživela tudi trgovinska mreža splošno-družbenega sektorja. To se je nadaljevalo v prvih mesecih letos. Te spremembe so bile delno posledica prenosa odkupa na kmetijske zadruge, deloma pa posledica težnje nekaterih podjetij, da spet zajamejo samostojne male prodajalne. Tipičen primer za te spremembe

v trgovinski mreži za promet z zelenjavo in sadjem predstavlja Beograd, kjer so namesto prejšnjih 11 grosističnih podjetij, ene mešane in 73 samostojnih prodajalnih, ustanovili 11 grosistično-detajlističnih in 8 malo-prodajalnih podjetij. Podobne spremembe so se dogajale tudi v prodajnih mrežah drugih potrošnih krajev, kakor so Sarajevo, Skoplje, Niš in Novi Sad, medtem ko jih ni bilo v Zagrebu, Ljubljani in Titogradu.

Omenjena ponovna koncentracija s priključitvijo samostojnih prodajalnih in podjetij, po našem mnenju za promet z zelenjavo in sadjem ni koristna, saj se s tem zožuje konkurenca v nadrobni prodaji in nastajajo tako tehnično neopremljena ali nezadostno opremljena podjetja, ki ne bodo mogla izpolnjevati svojih nalog v prometu s sadjem in zelenjavo, zlasti zastran prevoza in vskladiščenja blaga. Samostojne prodajalne zelenjave in sadja — zlasti v mestih — so mnogo bolj elastične od velikih podjetij, — tako glede nabave, kakor tudi glede prodaje in vskladiščenja neprodanih presežkov (v teh prodajalnah so presežki praviloma zelo majhni in ne zahtevajo velikih skladišč).

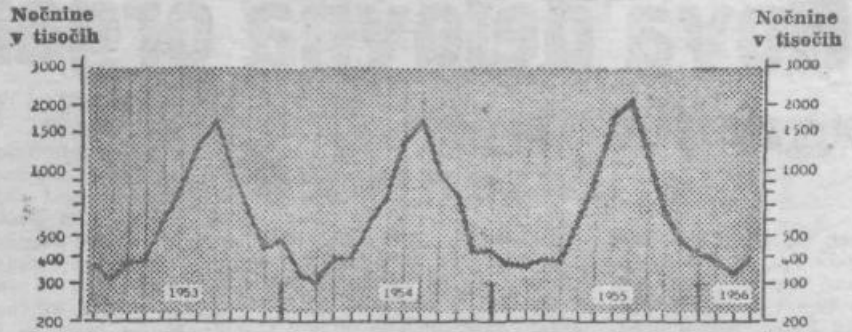
Več prodajal na drobno

V trgovini s sadjem in zelenjavo imamo še eno pomanjkljivost, ki se jasno kaže na tržišču. V potrošniških krajih namreč ni dovolj prodajal na drobno. V primerjavi s predvojnimi stanjem je v mestih in industrijskih krajih komaj 50 odstotkov teh prodajalnic, pogosto pa je ta odstotek še slabši. Moramo vedeti, da je po osvoboditvi zelo naraslo število mestnih prebivalcev, kar pomeni, da je to zmanjšanje števila prodajalnic sadja in zelenjave še toliko bolj negativno.

Zato je treba zaradi boljše preskrbe prebivalstva z zelenjavo in sadjem iskati možnosti, da bi se povečalo število prodajalnic v potrošniških krajih. Tako bi se lahko razvila močnejša inicijativa v nakupovanju in večja konkurenca pri prodaji, kar bi vsekakor ugodno vplivalo na ponudbo in cene.

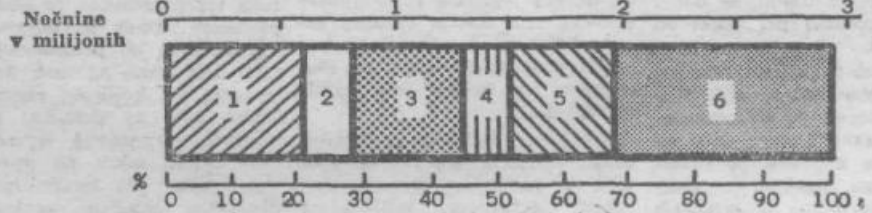
Pri obravnavi stanja trgovske mreže za sadje in zelenjavo moramo upoštevati, da sta reorganizacija in prenos odkupa na kmetijske zadruge odpravila odkupne postaje in podjetja. Zato se bo torej trgovska mreža v potrošniških krajih morala povežati z drugimi in od njih kupovati blago za svoje tržišče. Od sposobnosti zadrug za nabavljanje sadja in zelenjave za potrošniške kraje in za podjetja v teh krajih bo torej v veliki meri odvisna letošnja preskrba potrošnikov s sadjem in zelenjavo. Ta zveza bi morala biti v obliki kontrahiranja med mestnimi podjetji in kmetijskimi zadrugami, ker bi tako poslovanje najlažje zagotovilo potrebne količine, dostopne cene in enakomerno pošiljke. Vendar pa kontrahiranje sadja in zelenjave letos ni imelo zaželenih rezultatov, najbrže zato, ker se kontrahenti pri pogajanjih ne morejo sporazumeti o cenah. Ne želijo prevzeti nase rizika za primer večjih razlik med

DOMAČI TURIZEM

V povojnem obdobju število obiskov in noćnin domaćih turistov polagoma raste. V primerjavi s predvojnimi leti pa imamo velik skok. Leta 1939 je bilo 3 milijone 995 tisoć noćnin domaćih turistov, leta 1955 pa se je to število povzpelo na 9 milijonov 254 tisoć.

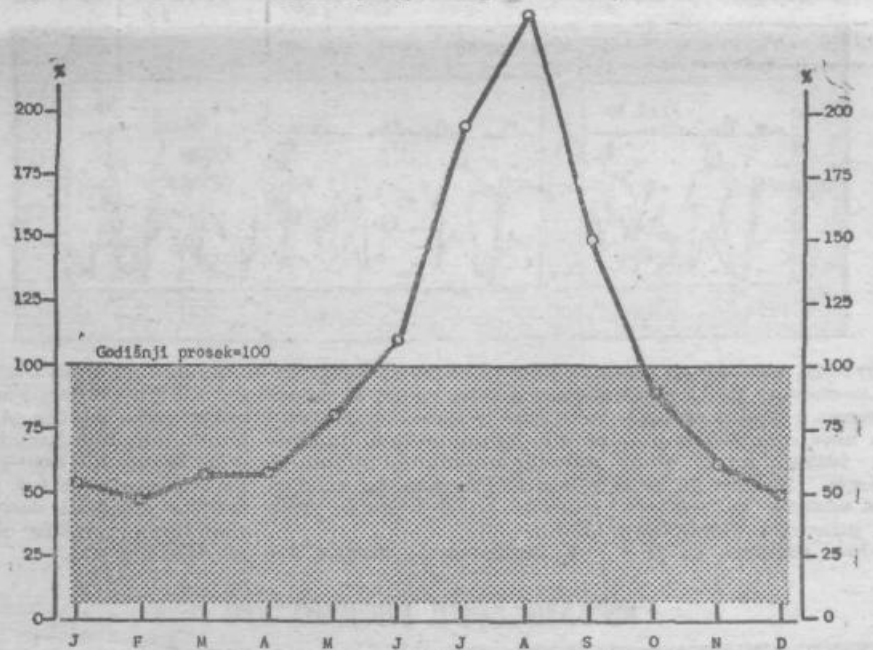
Od skupnega števila noćnin domaćih turistov v letu 1955 odpade najveć na prćmorske kraje s 3 milijoni 121 tisoć ali 34%, na zdravilišća 19%, medtem ko odpade na planinske in klimatske kraje 18%, na repu- blišće centre 12% in na druge kraje 16%. Toda leta 1939 je dajala struktura noćnin domaćih turistov povsem drugaćno sliko. Od skupnega števila noćnin je odpadlo na zdravilišća 42%, na primorske kraje pa samo 16%.

1. Sedež ljudskih republik,
2. Zdravilišća,
3. Obmorski klimatski kraji,
4. Gorski klimatski kraji,
5. Drugi klimatski kraji,
6. Drugi kraji.

V letu 1955 je od skupnega števila noćnin domaćih turistov (okrog 3 milijone), kot je razvidno iz grafikona odpadlo 21

na noćnine v glavnih mestih ljudskih republik (Beograd, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo, Titograd), 6% na zdravilišća, 30% na pomorske, planinske in druge klimatske kraje med tem ko je na vse druge odpadlo 33%.

Ce gledamo daljše obdobje gibanja turistov, tedaj bomo odkrili določeno zakonitost v mesećnih gibanjih. Tako tudi grafikon kaže povprećno število

noćnin med letom za obdobje petih let (1951-1955).

Iz grafikona je jasno razvidno, da je najmanj noćnin v mesecu februarju in da v poznejših me-

secih stalno raste vse do avgusta. Najvećji porast je od junja do julija, najvećji padec pa od avgusta do septembra. Od avgusta do decembra se število turistov stalno zmanjšuje.

dogovorjenimi in tržnimi cenami.

Tehnićana oprema za trgov in podjetij

Razen pravilne organizacije trgovske mreže za promet s sadjem in zelenjavo je zelo pomembna tudi njena tehnićana oprema. Glede na to, da niti letos ne bo posebno velikih izboljšav tehnićne opremljenosti v trgovini kmetijskih pridelkov in torej tudi v trgovini s sadjem in zelenjavo, ne moremo pričakovati nobenih bistvenih sprememb v tem prometu. Zla-

sti občutijo pomanjkanje skladišč in prevoznih sredstev. Sicer se bo letos stanje nekoliko popravilo z razširitvijo skladišćnega prostora — zlasti v Zagrebu, Beogradu in v nekaterih drugih mestih — bo pa še vedno potrebno v tem pogledu storiti dosti več.

Kar se tiće prevoznih sredstev, je stanje pravtako malo ugodnejše od preteklega zaradi nakupa doloćenega števila tovornih avtomobilov (konec lanskega leta), vendar je vse to še vedno premalo glede na dejanske potrebe.

Zato bi bilo treba letos po možnosti povećati doloćena investicijska sredstva za tehnićano opremo tržišća kmetijskih pridelkov.

Tu smo zastavili samo nekoliko osnovnih vprašanj, važnih za promet z zelenjavo in sadjem. Od pravilnega reševanja prav teh problemov bo odvisna preskrba potrošnikov s temi artikli. Zato bi morali vsi zainteresirani činitelji s preraćunanimi ukrepi in akcijami prispevati k rešitvi teh problemov.

J. Garvan